

KO`ZIDA MUAMMOSI BO`LGAN BOLALARNI INFORMATIKA FANIDA O`QITISHNING O`ZIGA XOS USULLARI

Maxmurzayeva Naira Raximovna

*77-sonli “NURLI MASKAN” Ixtisoslashtirilgan
maktab-internati matematika va informatika o`qituvchisi*

Annotatsiya: Bugungi kunning talabi – o`sib kelayotgan yosh avlodni har tomonlama yetuk, barkamol shaxs qilib tarbiyalashdan iborat. Ushbu maqolada ko`zida muammosi bo`lgan zaif ko`ruvchi yoki total ko`r o`quvchilar ham informatika fanida kompyuterda ishlash orqali bilim, malaka va ko`nikma sifatlarini shakllantirishni amalga oshirishni, y`ani informatika fanida o`quvchilarga boshlang`ich tushunchalarni berish orqali ularning bilim va malakalarini shakllantirib borish ko`zda tutilgan. Shuningdek, o`quvchilar o`rtasida kompyuter savodxonligini keng targ`ib qilishdan iborat.

**Kalit so`zlar:** Informatika faniga oid dastlabri tushunchalar, berilgan topshiriqlarni bajarishda “JAWS” yoki “NVDA” ovozli dasturlari yordamida turli pedagogik texnologiya va metodlarni qo`llab vazifalarni bajarishga harakat qilish.

XXI asr – texnika taraqqiyoti asri bo`lishi, bu ma`lum ma`noda ko`zida muammosi bo`lgan zaif ko`ruvchi yoki total ko`r bolalarda ham informatika fanida kompyuterda ishlash orqali bilim, malaka va ko`nikma sifatlarini shakllantirishni amalga oshirishni ko`zda tutadi. Bugungi kunning talabi – o`sib kelayotgan yosh avlodni har tomonlama yetuk, barkamol shaxs qilib tarbiyalashdan iborat. Har bir davlat, jamiyat taraqqiyoti, uning istiqboli shu mamlakatda yashovchi fuqarolarning aqliy saviyasi bilan belgilanadi.

O`zbekiston o`z mustaqilligining dastlabki kunlaridanoq Yurtboshimizning bevosita g`amxo`rliklari bilan sog`lom avlodni shakllantirish va ularni barkamol inson qilib tarbiyalash masalalariga jiddiy e`tibor qaratdi. Shu o`rinda aytish joizki, butun dunyo miqyosida bo`lgani kabi, mamlakatimizda ham nogironlik muammolari mavjud.

Ixtisoslashtirilgan ko`zi ojizlar maktab-internatida Respublikamizning turli viloyatlaridan kelgan ko`zida nuqsoni bo`lgan o`quvchilar o`qiydilar. O`quvchilar har bir fanga qiziqadilar. Iqtidorli o`quvchilar ona tili, adabiyot kabi fanlardan o`tkazilgan musobaqalarda qatnashib faxrli o`rinlarni egallab kelmoqdalar. Shu bilan birga, o`quvchilarning informatika faniga bo`lgan qiziqishlari ham kuchli. Hatto bu 8 – , 9 – , 10 – sinflarda tahsil olayotgan total ko`r o`quvchilar orasida ham fanni astoydil sevib, o`z ustilarida ko`proq ishlash va izlanishlar orqali uni chuqur o`zlashtirish darajasiga yetkazishga intiluvchi o`quvchilar soni juda ko`p.

Darsning samaradorligini oshirish, uni turli pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish o'qituvchining iste'dodiga bog'liq. O'quvchilar berilgan topshiriqlarni kompyuterda bajarishda "JAWS" yoki "NVDA" ovozli dasturlari yordamida vazifalarni bajarishga harakat qiladilar. O'quvchilar klaviaturadagi barcha tugmalarni to'liq yod olganlar. Harflar ketma-ketligini, funksional klavishlarni va uning vazifalarini, belgi, simvol, sonlarning turgan o'rnini yoddan biladilar. Bu esa kompyuterda ishlash jarayonida qiyinchilik tug'dirmaydi. "JAWS" yoki "NVDA" dasturlari bevosita o'quvchilarga yaqindan yordamchi bo'lib xizmat qiladi, ya'ni bu dasturlar o'quvchining bajarayotgan ishlari haqida ovoz orqali axborot berib turadi. Natijada ushbu dasturlar orqali o'quvchilar yo'l qo'ygan xatoliklarini to'g'rilab, berilgan vazifani xatosiz bajarishga harakat qiladilar.

Darsning nazariy qismida o'quvchilarning bilish faoliyatidan kelib chiqqan holda "Soddadan murakkabga" pedagogik texnologiyasining qo'llanilishi ijobiy natija beradi. Ma'lumki, sinfdagi o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi turlicha. Shu sababli ular guruhlariga bo'linadilar va topshiriqlar oladilar. Bu uslub o'quvchining darsga bo'lgan qiziqishlarini oshiradi, o'ziga bo'lgan ishonchni kuchaytiradi va darsga bo'lgan ishtiyoqini kuchaytiradi.

Pedagogik texnologiyaning "Zinama-zina" metodini qo'llash ham samarali natija beradi. Masalan: bu metod orqali 1-darsda o'quvchiga jadval tuzish beriladi. Keyingi darsda jadvalni ichini to'ldirish tavsiya etiladi. Avval bir o'lchovli jadval tuzish va uni to'ldirish, so'ngra ikki va undan ko'p o'lchovli jadval tuzish va uni to'ldirish topshiriqlarini berish mumkin. Jumladan, o'quvchilarga dars jadvalini tuzish, oila a'zolari haqida ma'lumotni yozma ravishda berish kabi topshiriqlarni berish mumkin.

Kichik guruhlarda ijodiy izlanishni tashkil etish metodini qo'llashda ko'proq o'quvchilarning mustaqil va ijodiy ishiga e'tibor qaratiladi. Bunda kichik guruhdagi o'quvchilar mavzu yuzasidan o'zaro bir-birlariga savollar berishi va agar lozim topsa, javobni raqib guruh to'ldirib borishi darsni yanada jonli o'tishiga sabab bo'ladi. Natijada, o'quvchilar o'z ustida ijodiy izlanishga, hamda ularning darsga bo'lgan e'tiborini kuchayishiga erishiladi.

Xulosa qilib aytganda, yuqorida aytib o'tilgan metodlarni darsda qo'llanilishi darsning samaradorligini oshiradi, o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishlarini kuchaytiradi, o'z ustida ishlashga o'rgatadi. O'quvchilar egallagan tajriba va bilimlariga tayangan holda bir-birlariga savollar berishga o'rganadilar. Berilgan savollarni to'ldirish kabi jarayonlarni puxta egallaydilar. Darsning sermazmun va qiziqarli tashkil etilishi ko'zida nuqsoni bor o'quvchilarni faollashtiradi hamda ularni hayotga ishonch bilan qarashga, xuddi sog'lom o'quvchilar kabi mustaqil qadam tashlashga o'rgatadi.

Shuningdek, hozirgi yoshlarimizni har jihatdan mukammal, barkamol, keng dunyoqarashga, ijodiy tafakkur, intellectual salohiyatga ega bo'lgan shaxslar etib

tarbiyalashimiz zarur. Shuning uchun 77 – sonli “Nurli maskan” Ixtisoslashtirilgan ko`zi ojizlar maktab-internati ma`muriyati, o`qituvchi va tarbiyachilarning eng asosiy vazifasi jamiyatga bilimli, har tomonlama yetuk insonni tarbiyalab yetishtirishdan iborat. O`quvchilarni maktabni tamomlab, oliygohlarda o`qishlarini davom ettirib, hayotda o`z o`rinlarini to`g`ri topishga, jamiyatga foydasi tegadigan yetuk insonni voyaga yetkazib berish uchun ko`maklashishga qaratilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO`YXATI:

1. SH. M. Mirziyoyev “2017-2021 yil Harakatlar strategiyasi”
2. Ochilova G.O., Musaxonova G.M. “Pedagogika”. TDIU, 2005 yil
3. N. Xo`jayev va boshqalar “Pedagogika asoslari” Toshkent., “TDIU”2003 y.
4. Педагогика профессионального образования. Под. ред. В.А.Сластенина. Москва «Академия».2004 йил
5. Мавлонова Р. ва бошқалар “Педагогика” Тошкент 2003 йил
6. www. inter – pedagogika. ru.